

Saruna "Izglītība. Arhitektūra. Prakse"

2024. gada 15. februārī Latvijas Arhitektu savienība (LAS) organizēja sarunu par arhitektūras izglītības faktisko stāvokli, iecerētajām transformācijām, stratēģisko redzējumu tuvākajiem gadiem, kā arī absolventu turpmākajām karjeras iespējām un izaicinājumiem praktiskajā laukā. Sarunā piedalījās pārstāvji no LAS, Arhitektu biroju asociācijas (ABA), Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) Arhitektūras un dizaina institūta (ADI), augstskolas RISEBA Arhitektūras un dizaina fakultātes (ADF), Latvijas Mākslas akadēmijas (LMA) Laikmetīgās mākslas, dizaina un arhitektūras institūta (LMDAI), kā arī Kultūras (KM) un Izglītības ministrijām (IM).

Pēc LAS prezidenta Jura Pogas ievadvārdiem pasākumu atklāja LAS valdes priekšsēdētāja Linda Leitāne ar prezentāciju par pētījumu, ko pēc KM deleģējuma veikusi LAS. Pētījumā apkopotas vairākas datu bāzes, lai gūtu priekšstatu par absolvējušajiem un sertificētajiem arhitektiem Latvijā. Pētījums atklāj, ka arhitekta prakses sertifikātu iegūst tikai 13% no arhitektūras programmu absolventiem, vidējais sertificēšanās vecums ir 37 gadi un starp izglītības un sertifikāta iegūšanu jaunajiem arhitektiem pāriet vidēji 12 gadi. L. Leitāne uzsvēra nepieciešamību pilnveidot datu uzkrāšanu par arhitektūras absolventiem, kā arī ņemt vērā sertificēto arhitektu novecošanos. LAS un ABA valdes locekle Anda Kursiņa apkopoja darba devēju viedokļus par arhitektūras programmu absolventiem. Darba devēju skatījumā absolventiem būtu skaidrāk jāizprot studiju mērķis, jāgūst izpratne par projektēšanas procesu kā kopumu un jāmācās multidisciplināra pieeja, kā arī darbs ar sabiedrību. Speciālistu trūkums vērojams ne tikai praktizējošu arhitektu vidū, bet arī arhitektūras izglītībā, pēcdiploma izglītībā, sadarbības projektu vadībā, arhitektūras lobijā, analizē un likumdošanā.

LAS Sertificēšanas centra (SC) vadītāja Arona Tomariņa iepazīstināja ar tendencēm, ko SC novēro, sertificējot jaunus arhitektus. A. Tomariņa uzsvēra, ka arhitekti, kas gūst pēcdiploma praksi projektēšanas vai būvniecības birojos, nevis arhitektu birojos, ir nepietiekami sagatavoti tālākam darbam un sertifikāta iegūšanai, un aicināja universitātēm vērēt uzmanību uz to, kādos birojos studenti izvēlas gūt pieredzi. Kā negatīva tendence vērojams arī tas, ka jaunie arhitekti mēdz dibināt savus birojus bez sertifikāta iegūšanas, piesaistot sertificētus speciālistus tikai kā projektu parakstītājus.

RTU ADI programmas direktors Uģis Bratuškins iepazīstināja ar arhitektūras vēsturi Latvijā un arhitektu profesionālo kvalifikāciju Eiropas Savienības (ES) un Boloņas procesa kontekstā. Jaundibinātā RTU ADI jaunā vadītāja Māra Liepa-Zemeša prezentēja RTU fakultāšu reorganizāciju un ADI studiju programmas. ADI prioritātes zinātnē ir zinātnes projektu kapacitātes audzēšana, inovatīvu zinātnes virzienu noteikšana, pētniecības nodrošinājums nozarē un studējošo iesaiste zinātnes projektos, savukārt studiju prioritātes ir programmu aktualizācija, sistemātiska sadarbība ar nozari, profesionālās kompetences paaugstināšanas pasākumi un ārvalstu mācībspēku piesaiste.

RISEBA FAD dekāns Rūdolfs Dainis Šmits un FAD arhitektūras programmas direktore Zane Vēja iepazīstināja ar studiju virzienu Arhitektūra un būvniecība un starptautisko sadarbību zinātniskajā un lietišķajā pētniecībā. R. D. Šmits uzsvēra dažādu arhitektūras programmu piedāvājuma vērtību un nepieciešamību to salāgot Boloņas procesa ietvaros.

LMA LMDAI pētniece Dina Suhanova un LMA studiju darba prorektore Antra Priede sniedza prezentāciju par LMDAI izveides procesu un jaunumiem. LMDAI fokuss ir uz konceptuālas arhitektūras izglītības sniegšanu, prioritizējot lietišķos un fundamentālos pētījumus mākslā, dizainā un arhitektūrā. A. Priede uzsvēra, ka Latvija ir viena no retajām ES valstīm, kur nav iespējams iegūt mākslas izglītību arhitektūrā, kā arī norādīja, ka Latvijā ir zems arhitektu skaits uz 1000 iedzīvotājiem – tikai 0.4. LMDAI ambīcija ir arhitektūras studentiem nepieciešamo praksi vairāk integrēt studiju procesā un to pārraudzīt.

IM pārstāve Inese Stūre rezumēja sarunu ar pārskatu par profesionālās kvalifikācijas atzīšanu arhitektūras izglītībā, kā arī uzsvēra, ka izbraukušo arhitektu skaits Latvijā krietni pārsniedz iebraukušo arhitektu skaitu. Viedokli par studiju procesu Latvijā sniedza arī arhitektūras izglītības lietotāji – studenti.